

Toneelschrijver en regisseur als team

Door Tom Helmer

De Bellevue Lunchtheatervoorstelling *Calcutta, Vastenavond* komt voort uit een hechte samenwerking tussen regisseur Warre Simons (26) en scenarist Robert Alberdingk Thijm (52). Na een repetitie, als de acteurs vertrokken zijn om thuis de laatste scènes te leren, vindt het volgende gesprek plaats.

Wat voor voorstelling gaat Calcutta, Vastenavond worden?

Robert: Ik heb een moderne klucht geschreven (*Warre lacht bij het woord klucht*) over een echtpaar in een hotel in de buurt van een ziekenhuis in Calcutta, India, waar zij van hem een tweede jeugd krijgt. Voor het gemak hebben ze ook zijn zuster meegenomen, waar ze allebei een beetje op neerkijken. Geleidelijk wordt het stuk een zwarte relatietragedie over een echtpaar dat op zijn eigen onbeholpen manier zijn best doet om uit een relatiecrisis te komen.

Warre, waarom moest je lachen toen Robert het woord klucht gebruikte?

Warre: Ik vind het grappig dat ik nu blijkbaar een klucht regisseur. Ik ken het genre zelf eigenlijk niet zo goed. Ik weet niet aan welke eigenschappen een klucht moet voldoen. Het is mij in ieder geval duidelijk dat dit een erg grappig stuk is. In het begin althans. In de laatste scènes wordt waarschijnlijk hoogstens nog een beetje binnensmonds gelachen. Door die omslag voelt het stuk voor mij juist heel modern. Uiteindelijk blijkt dat je naar iets heel anders hebt zitten kijken. Het publiek wordt er echt een beetje ingeluisd, dat vind ik goed.

Autonome regisseur

Hoe zijn jullie bij elkaar gekomen?

Robert: Ik wilde sowieso dat Warre deze regie zou doen. Hij heeft ook mijn eerste toneelstuk *Motregenvarianties* geregisseerd en toen merkte ik dat hij een echte autonome regisseur is. Dat zijn de regisseurs waar ik graag mee wil werken. Theater is een kunstvorm: de lol kan meespelen, zeker in dit stuk, maar de regie moet benaderd worden alsof je een kunstwerk maakt. Ik ben er heel trots op dat Warre mijn eerste stuk heeft gedaan en vind het super dat hij ook mijn tweede toneelstuk doet.

Zo Warre, dat zijn geen kleine complimenten. Moet je daar van blozen?

Warre: Nou, ik kan niet goed tegen complimenten, zeker niet van iemand die ik goed vind.

Maar klopt het wat Robert zegt?

Warre: Ja, ik herken er wel iets in. Dit stuk kan je rechttoe rechtaan spelen, dan zou het ook een hele goede voorstelling worden. Ik vind het zelf juist wel heel leuk om er nog iets aan toe te voegen. Veel mensen denken dat je een tekst het beste begrijpt als je die zo realistisch mogelijk

benadert. Ik denk dat je door een vorm een tekst juist beter en op meerdere niveaus kan begrijpen. Ik wil dat het geheel een kunstwerk wordt, en niet alleen een gespeeld verhaal. Ik voel die ambitie ook in de tekst van Robert.

‘Nu heb ik het gevoel dat ik echt leef!’

Robert: Voor mij als schrijver is het inspirerend om met iemand te werken die meer wil zeggen dan het stuk zelf. We hebben eerst heel veel en lang gesproken over dit verhaal en alle betekenissen. Over hoe liefde en seksualiteit zich tot elkaar verhouden bijvoorbeeld. Dat is echt het fundament onder de voorstelling. We hebben ook heel lange discussies gehad over plastische chirurgie. Warre heeft mij overtuigd van zijn standpunt dat je dat niet hoeft te veroordelen. Dat het ook mooi is om ervoor te zorgen dat je er goed uitziet. Hij heeft mij *Platform* van Houellebecq laten lezen. Aangrijpend. Dit stuk ademt dan ook een heel ver doorgevoerd marktliberalisme. Zulke gesprekken geven voor mij echt zin aan het maken van zo een voorstelling. Op een middag hing Warre bij mij over de bank op het productiekantoor waar we Adam en E.V.A. aan het maken waren en riep hij uit ‘nu heb ik het gevoel dat ik echt leef!’.

Oh ja, wat gebeurde daar?

Warre: Dat is nu een jaar geleden. Op dat moment twijfelde ik of ik niet nog een exacte studie wou gaan doen. Ik had zelfs acht uur per week les om me er op voor te bereiden. Ik twijfelde toen erg over het belang van kunst. Maar die gesprekken met Robert, de manier waarop we elkaar konden inspireren... Die gaven mij het idee dat mooie dingen maken toch een van de belangrijkste dingen van het leven is. Ik kan vooral enorm genieten van zo’n eerste fase, als er nog geen letter dialoog op papier staat en alles nog mogelijk is, dat je in twee minuten het hele stuk nog kan omgooien.

Robert: Voor de zomer heb ik het treatment uitgewerkt. Toen is Warre die zomer nog tien dagen bij ons in het huisje in Frankrijk geweest. Dan zaten we elke dag een paar uurtjes tussen de bomen in de tuin. Ik geloof er erg in dat je als regisseur en schrijver een team bent.

Draaitoneel

Warre: Dat is een enorme luxe. Ik heb tegen Robert kunnen zeggen: ik kan dit niet goed ensceneren. Robert is dan bereid om het aan te passen. Dat vind ik echt groots. En het is ook goed voor het stuk. Dat hij ook het perspectief van de regisseur toelaat. Een goede toneeltekst is namelijk niet alleen een goede tekst. Een goede toneeltekst is een goede tekst waar je een goed toneelstuk van kan maken. Niet elke goede roman, een goede tekst dus, kan bijvoorbeeld een goed toneelstuk worden. Uiteraard denkt een toneelschrijver ook aan die vertaalslag als hij schrijft. Maar dat proces van tekst naar stuk is, hopelijk, toch ook een beetje de specialiteit van een regisseur. Daarom ben ik erg fan van die samenwerking, dat je elkaar kunt aanvullen en bovenal inspireren. En dat er dus een goed toneelstuk ontstaat. We hebben ook een draaitoneel. Dat geeft mij mogelijkheden in het ensceneren die mij aanspreken. Na de zomer werden de gesprekken wat taai. Op een gegeven moment moet je zoveel afwegen. Het ene is voor het verhaal beter, het andere is visueel interessanter. Zo hebben we de hele tijd gewikt en gewogen.

Warre, kun je je voorstellen dat je in de toekomst ook met een andere schrijver zo een samenwerking wil aangaan?

Warre: Zeker, maar dan moet ik die schrijver wel echt goed vinden. Ik vind nieuwe stukken heel belangrijk. Mijn vrienden vragen zich vaak af waarom ze in het theater altijd die oude stukken doen. Ik begrijp die vraag. De dominantie van het oudere repertoire is in het theater wel erg groot. De beste stukken moeten gespeeld worden en voor mij zijn dat stukken die er voor ons, de mensen die nu leven, toe doen. Dat kan een mooi stuk zijn over een middeleeuwse koning, dat

vind ik echt. Maar een stuk over medisch toerisme heeft voor mij, in ieder geval op thematisch vlak, een streepje voor.

Wat betekent de samenwerking voor jou, Robert?

Robert: Ik ben het als scenarioschrijver gewend om met de regisseurs een hechte samenwerking aan te gaan. Een script is wat mij betreft een afbeelding van iets dat nog werkelijk moet worden. Iets dat op duizend manieren gerealiseerd kan worden.

En hoe vind je het om toneel te schrijven? Wat is het verschil met film en televisie?

Robert: Film en tv kennen veel economische hindernissen. Voordat er genoeg draagvlak is om iets te gaan maken, moet er een heel lang en complex traject doorlopen worden. Theater is relatief makkelijker in productioneel opzicht. Ook hoef ik bij theater geen enkele angst te hebben dat de kijkers zullen wegzappen. Het is fijn om de dialogen wat meer taligheid te geven. Dat kun je bij film niet doen. Theater geeft me dus wat meer vrijheid in het denken, maar verder lijken voor mij de creatieve processen heel erg op elkaar. Het maken van theater is een veel kwetsbaarder proces dan dat van film. Acteurs moeten het straks allemaal *live* een uur lang doen. In een vloeiende voorstelling, met allemaal kamertjes in een draaitoneel en ondertussen moeten ze het publiek in emotionele zin op de juiste plek krijgen.

spel **Elsie de Brauw, Kees Hulst, Marisa van Eyle** regie **Warre Simons**
tekst **Robert Alberdingk Thijm** dramaturgie **Tom Helmer** decor **Katrin Bombe**
kostuums **Katrin Bombe, Vita Mees** geluidsontwerp **Warre Simons, Jeske de Blauw**
geproduceerd door **Bellevue Lunchtheater** productie **Vera Vlot** publiciteit **Phylia Kaldenhoven**
beeld **Sanja Marušić** met dank aan **IDFA**
deze voorstelling is tot stand gekomen met steun van **Fonds Podium Kunsten** en **Stichting Melanie**

Bellevue Lunchtheater
Calcutta, vastenavond

Dinsdag 14 maart t/m vrijdag 7 april (m.u.v. zo/ma), 12.30 uur
Paloni Zaal, Theater Bellevue
Leidsekade 90, Amsterdam
www.lunchtheater.nl

Bellevue Producties
Calcutta, vastenavond

Dinsdag 11 april, 20.15 uur
Theater aan het Spui, Den Haag
www.theateraanhetspui.nl

Donderdag 13 & vrijdag 14 april, 20.30 uur
Stadsschouwburg Utrecht, Utrecht
www.ssbu.nl

Zaterdag 15 april, 20.30 uur
Rotterdamse Schouwburg, Rotterdam
www.rotterdamseschouwburg.nl

Dinsdag 25 & woensdag 26 april, 20.30 uur
Toneelschuur, Haarlem
www.toneelschuur.nl

Vrijdag 5 & zaterdag 6 mei, 20.00 uur
Minnemeers (NTGent)
www.ntgent.be